

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y – DƯỢC**

ĐỒNG ĐỨC HOÀNG

**DỰ PHÒNG CHẢY MÁU TÁI PHÁT DO
VỠ TĨNH MẠCH THỰC QUẢN Ở BỆNH NHÂN XƠ GAN BẰNG
THẮT BÚI GIÃN PHỐI HỢP PROPRANOLOL
TẠI BỆNH VIỆN ĐA KHOA TRUNG ƯƠNG THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN BÁC SĨ NỘI TRÚ

THÁI NGUYÊN 2012

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y – DƯỢC**

ĐỒNG ĐỨC HOÀNG

**DỰ PHÒNG CHẢY MÁU TÁI PHÁT DO
VỠ TĨNH MẠCH THỰC QUẢN Ở BỆNH NHÂN XƠ GAN BẰNG
THẮT BÚI GIÃN PHỐI HỢP PROPRANOLOL
TẠI BỆNH VIỆN ĐA KHOA TRUNG ƯƠNG THÁI NGUYÊN**

**CHUYÊN NGÀNH: NỘI KHOA
MÃ SỐ: NT 62.72.20.50**

LUẬN VĂN BÁC SĨ NỘI TRÚ

Hướng dẫn khoa học: PGS.TS DƯƠNG HỒNG THÁI

THÁI NGUYÊN 2012

Lời cảm ơn

Tôi xin trân trọng cảm ơn Đảng uỷ, Ban giám hiệu, Phòng Sau Đại học, Bộ môn Nội Trường Đại học Y - Dược Thái Nguyên, Khoa Nội Tiêu hoá - Tiết niệu – Huyết học lâm sàng Bệnh viện Đa khoa Trung ương Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn tốt nghiệp.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo trong bộ môn Nội đã giảng dạy, giúp đỡ đóng góp nhiều ý kiến quý báu cho tôi trong quá trình nghiên cứu.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS Dương Hồng Thái – Trưởng bộ môn Nội Trường Đại học Y - Dược Thái Nguyên, người thầy đã dìu dắt tôi những bước đi đầu tiên trên con đường nghiên cứu khoa học, người đã tận tình chỉ dẫn, cung cấp cho tôi những kiến thức, phương pháp luận và dành nhiều công sức, thời gian trực tiếp hướng dẫn tôi thực hiện luận văn này.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới những người thân trong gia đình tôi, các bạn bè đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tôi rất nhiều, đó chính là điểm tựa về tinh thần và là động lực cho tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Thái Nguyên, tháng 12 năm 2012

Học viên

Đông Đức Hoàng

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi. Các số liệu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ tài liệu nào khác.

Đồng Đức Hoàng

MỤC LỤC

Số trang

Danh mục bảng

Danh mục hình ảnh

Danh mục chữ viết tắt

Đặt vấn đề	1
Chương 1. Tổng quan	3
1.1. Tăng áp lực tĩnh mạch cửa ở bệnh nhân xơ gan	3
1.2. Giãn tĩnh mạch thực quản ở bệnh nhân xơ gan.....	6
1.3. Điều trị xuất huyết do vỡ búi giãn TMTQ	10
1.4. Nghiên cứu về giãn, vỡ TMTQ trên thế giới và Việt Nam.....	19
Chương 2. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu.....	22
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	22
2.2. Thời gian và địa điểm nghiên cứu.....	22
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	22
2.4. Chỉ tiêu nghiên cứu	23
2.5. Kỹ thuật thu thập số liệu	24
2.6. Vật liệu nghiên cứu	29
2.7. Phương pháp xử lý số liệu.....	30
2.8. Đạo đức trong nghiên cứu	30
Chương 3. Kết quả nghiên cứu	31
3.1. Một số đặc điểm của đối tượng nghiên cứu	31
3.2. Kết quả điều trị bằng thắt búi giãn TMTQ phối hợp với propranolol	36
Chương 4. Bàn luận	42

4.1. Đặc điểm lâm sàng và cận lâm sàng của đối tượng nghiên cứu	42
4.2. Kết quả điều trị bằng thất búi giãn TMTQ phối hợp với propranolol	46
Kết luận	56
Khuyến nghị	57
Tài liệu tham khảo	58
Phiếu nghiên cứu xơ gan	64
Danh sách bệnh nhân	66

DANH MỤC BẢNG

	Số trang
Bảng 3.1: Tỷ lệ mắc bệnh theo tuổi	31
Bảng 3.2: Tỷ lệ mắc bệnh theo giới	31
Bảng 3.3: Tỷ lệ các nguyên nhân gây xơ gan	32
Bảng 3.4: Đánh giá mức độ xơ gan theo bảng điểm Child – Pugh	32
Bảng 3.5: Các triệu chứng lâm sàng của đôi tượng nghiên cứu	33
Bảng 3.6: Các xét nghiệm sinh hóa.....	33
Bảng 3.7: Các xét nghiệm đông máu	34
Bảng 3.8: Liên quan giữa công thức máu và mức độ xơ gan	34
Bảng 3.9: Màu sắc của búi giãn tĩnh mạch thực quản	35
Bảng 3.10: Hình thái của búi giãn tĩnh mạch thực quản	35
Bảng 3.11: Đánh giá hiệu quả theo mức độ giãn TMTQ.....	36
Bảng 3.12: Đánh giá hiệu quả theo số lượng búi giãn TMTQ.....	36
Bảng 3.13: Đánh giá hiệu quả làm mất dấu đỏ trên búi giãn TMTQ	37
Bảng 3.14: Số lần thất và số vòng thất trên mỗi bệnh nhân	37
Bảng 3.15: Liều propranolol trung bình mỗi ngày cho bệnh nhân	38
Bảng 3.16: Các triệu chứng gây khó chịu cho bệnh nhân	38
Bảng 3.17: Các biến chứng khi điều trị.....	39
Bảng 3.18: Tỷ lệ xuất huyết tái phát và thời gian tái phát	39
Bảng 3.19: Dấu hiệu cận lâm sàng ảnh hưởng đến xuất huyết tái phát	40
Bảng 3.20: Dấu hiệu nội soi ảnh hưởng đến xuất huyết tái phát	40
Bảng 3.21: Mức độ suy gan ảnh hưởng đến xuất huyết tái phát	41
Bảng 3.22: Liên quan giữa tỷ lệ xuất huyết tái phát và tử vong	41

DANH MỤC HÌNH ẢNH

	Số trang
Hình 1.1: Tĩnh mạch cửa và các vòng nối	4
Hình 1.2: Tiêm xơ búi giãn TMTQ	13
Hình 1.3: Thắt búi giãn TMTQ bằng vòng cao su	14
Hình 1.4: Shunt cửa chủ tận – bên	15
Hình 1.5: Shunt cửa chủ bên – bên	16
Hình 1.6: Shunt có chọn lọc	17
Hình 1.7: TIPS - shunt cửa chủ xuyên tĩnh mạch cảnh vào gan	17
Hình 1.8: Cắt lách	18
Hình 1.9: Ghép gan	19
Hình 2.1: Các mức độ giãn TMTQ	27
Hình 2.2. Bộ dụng cụ thắt tĩnh mạch thực quản, MBL-6-XS, Cook, USA	30

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

ALTMC : Áp lực tĩnh mạch cửa

HB : Hemoglobin – Huyết sắc tố

HBsAg : Hepatitis B surface Antigen- Kháng nguyên bề mặt virus viêm gan B

HCT : Hematocrit

HCV : Hepatitis C Virus – Virus viêm gan C

PLT : Platelet - Tiểu cầu

RBC : Red blood cell - Hồng cầu

TMTQ : Tĩnh mạch thực quản

TP : Toàn phần

WBC : White blood cell - Bạch cầu

XHTH : Xuất huyết tiêu hóa

ĐẶT VẤN ĐỀ

Xuất huyết tiêu hóa (XHTH) do vỡ búi giãn tĩnh mạch thực quản (TMTQ) ở bệnh nhân xơ gan là một trong những biến chứng nghiêm trọng ảnh hưởng tới sự sống của bệnh nhân. Khi vỡ búi giãn TMTQ thường gây ra những hậu quả nặng nề như: mất máu khối lượng lớn dẫn đến rối loạn huyết động trầm trọng, kèm theo là rối loạn chức năng gan nhiều hơn [13]. Các nghiên cứu về giãn TMTQ cho biết: tỉ lệ xuất hiện các búi giãn TMTQ hằng năm vào khoảng 8-10% ở bệnh nhân xơ gan và kích thước búi giãn sẽ to ra với tỉ lệ 10-25%/năm [9]. Nguy cơ xuất huyết do vỡ TMTQ khoảng 12-30% số người mang búi giãn và tỉ lệ tử vong khoảng 30-70%. Do vậy điều trị xuất huyết cấp tính đóng vai trò quan trọng giúp làm giảm nguy cơ xuất huyết tái phát [9].

Hiện nay có nhiều phương pháp nội khoa để điều trị XHTH do vỡ búi giãn TMTQ, trong đó thường gặp nhất có thể kể tới là: sử dụng thuốc somatostatin hoặc qua nội soi có thể dùng Sonde Sengstaken-Blakemore, làm xơ hóa búi giãn tĩnh mạch bằng cách tiêm polidocanol 1% và thắt các búi giãn tĩnh mạch bằng vòng cao su [7], [11], [18]. Jordi Ortiz sử dụng somatostatin điều trị xuất huyết do vỡ tĩnh mạch thực quản cấp cho thấy tỉ lệ chảy máu tái phát sớm là 24% [32]. Gin Ho Lo dùng phương pháp tiêm xơ phối hợp thắt các búi giãn TMTQ tại Đài Loan, tỉ lệ chảy máu tái phát là 31% [27].

Điều trị bằng cách nối tắt từ hệ tĩnh mạch cửa tới tĩnh mạch chủ dưới cũng là một phương pháp để làm giảm áp hệ thống cửa. Nối cửa - chủ trong gan qua đường tĩnh mạch cảnh (TIPS) là một kĩ thuật mới, có sự can thiệp của Xquang [18], [21]. Tuy nhiên phương pháp này lại làm tăng nguy cơ dẫn đến hội chứng não gan cho bệnh nhân vì các chất độc đi qua hệ thống cửa sẽ lên não mà không được gan khử độc. Theo nghiên cứu của Patrizia Meddi, có 11% số bệnh nhân được can thiệp bằng phương pháp TIPS bị xuất huyết tái phát, 11% bị tắc